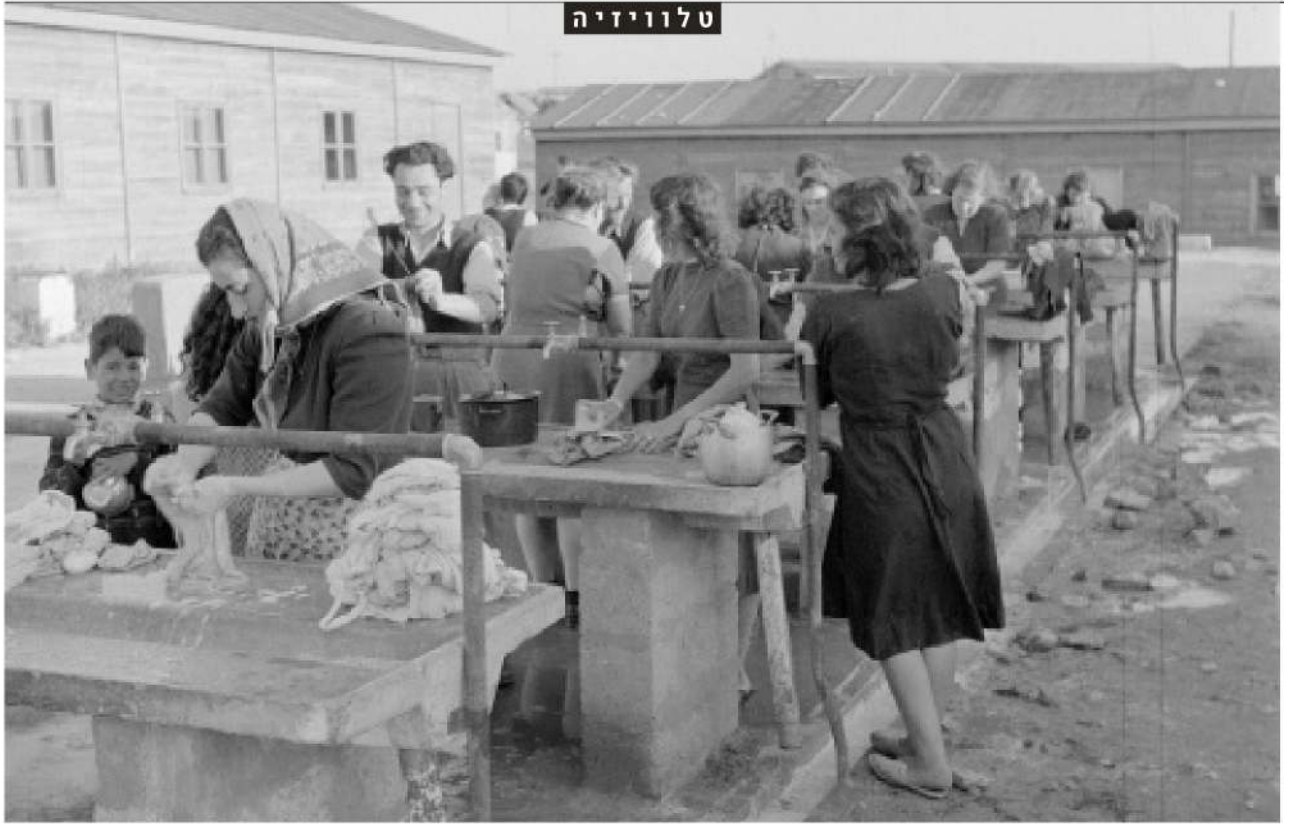

17.19x33.97	1	9	עמוד	הארץ - גלריה	24/02/2019	67346241-3
בנימין זאב הרצל - בהקשר לציונו - 80790						

טלוויזיה

מתוך "מעברות". קטעי הפילים בשחור לבן מטלטים צילום: זאן דר פול

אריאנה מלמד

הפרקטיקה של הרשע הביורוקרטי

הדגש בסדרה "מעברות" הוא יותר היסטורי ופחות של בניית נראטיב, אבל כבר בפרק הראשון מודגם איך בכאוס שנוצר, הפיקוח הכוחני על המון העולים הפך לגזענות כלפי המזרחים

סיפור המעברות עדיין לא סר "פר", מזהירים בפרק הראשון של "מעברות", הסדרה התי-עודית של אריק ברנשטיין (המ-פיק, שגם יצר אותה עם שי להב, הילה בהרד והבמאית דינה צבי ריי-קליס), שהפרק הראשון שלה שר-דר ביום רביעי ב"כאן 11". הסדרה בוחנת את יישוב העולים לישראל במחנות אוהלים מוקפים גדר-תיל ושומרים חמושים, ואחר כך בפחיר-נים ואובסטרונים, בדרך למגורי-קבע. הדרך לחיסול המעברה האח-רונה נמשכה 12 שנה והיתה ארו-כה, משפילה, גוענית ורוויה ברוע-ביורוקרטי של מהנדסים חברתיים-ערלי לב. הגזענות היתה עוד קודם-שהתנפצו גלי העלייה (ביטוי מג-עיל לעצמו) על סלעי המולדת: הסלעים היו אשכנזיים, חילוניים, חדורי הכרת עליונות בעבריותם-החדשה, רוויי איבה לגלות ולמי-שזה עתה יצאו ממנה, והם רצו-בעיקר עולים בדמותם ובצלמם.

מבולבלים מגודל הניסוי החברתי שהינדסו, מדובר היה במאסות-אנושיות שיש להפעיל עליהן יח-סי כוח ופיקוח בדרך המנוכרת ביותר שאפשר. ברמקולים שנבחו-פקודות בעברית לעבר אנשים-שלא הבינו אותם, בתלישת שיער-ראשם של ילדים לצורך הקרנה-נגד גזות, בהיעדר כל חינוך ליל-דים או תעסוקה להוריהם, בהפר-דה כפויה בין הורים לתינוקות-שיצרה לימים את פרשת ילדי-תי-מן ובהסתכלות גוענית מתמשכת-על הכאוס שנוצר במחנות הללו-כפרי של נחיתות המזרחים. גיורא-יוספטל, מהנדס העל של הפי-רויקט, אמר זאת בפשטות: "החור-מר הטוב הבא למחנות שוקע-למצב של דפרסיה". החומר הטוב-היו האשכנזים, מבחינתו.

החלום של הרצל

מה שנחרת בויתרון מגיע לאו-דווקא מציטוטי הפרוטוקולים-הרשמיים של הסוכנות או מדברי-ההיסטוריונים. הסיפורים-האישיים חזקים יותר, ומטלטים-מהם קטעי הפילים בשחור לבן: תורים למקלחות, לתלושי האוכל, לשירותים. עובדה ואוהלים דול-פים. המון אדם חסר מעש, תינו-קות צביעור מרעב, וכולם נחותים-שבנחותים בהיררכיה החברתית-של החזון הציוני. בפרקים הבאים, מן הסתם, עוד יסופר כיצד הקי-פוח הפך לחזון הכל, כאשר-האשכנזים יצאו מהמעברות-רא-שונים למגורי קבע, בעידוד השלי-טונות ובחסות השילומים-מגרימניה ובעזרת קרובים ומקור-בים במנגנון הפקידותי. מבחינה-זאת, סיפורן של עירות העולים-הוא המשך טבעי למחנות העולים-ולמעברות, ולחזון הציוני-אשכנזי-שהתקיים כאן מאז שהרצל חלם-על מדינה שבה כולם יילכו-לאופרה וידברו בנימוס בגרימנית. די להתבכין, כל זה כבר לא-רלוונטי, 70 שנה אחרי — אומרים-מי שמתויגים כאשכנזים-פריוילגים. התשובה פשוטה-עד-כאב: חפשו מזרחי בקרב המועמ-דים הריאליים להרכבת הממשלה-הבאה, אולי תבינו.

כשהשלטונות יודעים מלכתחילה-כי 10,000 בני אדם בחודש, גם-מאחורי גדרות תיל, הם חומר נפץ-חברתי. ברעב, מחלות, תנאי-סני-טציה תת-אנושיים, איסור עבודה-ועוצר — נאסר עליהם לצאת מת-חום המחנה — גם השלטונות תהו-אם אינן מדובר, במחילה, במחנות-ריכוז. ואחר כך היגגו על "אנשים-פרימיטיביים", אבל רק כשהגיעו-ה"גלים" הראשונים ממדינות ערב.

פרג' פרי, לימים "פוטו-פרג" המיתולוגי, מסכם בדם ליבו את מה שאירע ליורדים מהספינה: "אמרו, תעיש (תחי) מדינת ישראל, ופתאום באים עם פומפה של פליט, שופכים פודרה"

כל זה מתווך באוסף מרשים של סיפורים אישיים, דומים מאוד-בתחילה, של מהגרים שהגיעו לפי-ני שהגו את עירות הפיתוח. בין-הדוברים המוכרים: יוסי אלפי-ורוני סומק, פרופ' סמי סמוחה (בוגר מעברה בעצמו) ולטיף דורי. כבר בפרק הראשון מתחזר שמכ-חינת השלטונות, בעצמם-

יגלו ויאמרו כאן שלא נאמר-ב"סלאח, פה זה ארץ ישראל"? אבל זה מתפוגג מיד. סיפורן של-המעברות ויוביהן שונה מזה של-ערי הפיתוח, ומסופר באורח שונה, בדגש על היסטוריה שבעל-פה-ופחות על בניית נרטיב. יחד עם-ה"השד העדתי" של אמנון לוי וגם-ה"קרב על הבית" — סיפור חיסולן-של התיישבויות מזרחיות עצ-מאיות בראשית ימי המדינה — מתניצבת תמונת הרשע-הביורוקרטי הישראלי כפי שהיא-מסופרת בטלוויזיה והופכת לנר-טיב האפשרי היחיד כרגע על-אודות יחסי אשכנזים ומזרחים, מרכז ופריפריה, אליטות ומקופי-חים. כיוון שאלוהים נמצא בפר-טים, עדיין אפשר להגניב כמה-גוונים לשחור-לבן הזה, ו"מעברות" עושה ככל שאפשר כדי להביא-אותם למסך.

שורה של מסמכים רשמיים, עדויות יוצאי-מעברות ופרשנויות של היסטוריונים מובילה לסיפור-שבו רק ההתחלה היתה פחות או-יותר שוויונית. 40% מיושבי המ-עברות בשנים הראשונות היו אש-כנזים. כולם רוססו בדי-דיטי ומושטרו כשירדו מן האנייה. האניות פלטו בלי הכחנה מהגרים-ממזרח וממערב וכולם הובלו אחר-כבוד למחנות ארעיים,

כמי שלום שטרית, אחד האיני-טלקטואלים שמובילים את הנר-טיב בסדרה (יחד עם אבי שילון-וסמי סמוחה), אומר זאת בפשטות-בפתח הדברים: יהודים מהמזרח-הובאו לכאן רק מפני לא היתה-ברירה. בן גוריון לא החליט בלב-קל על עלייה בלתי-סלקטיבית. בבולגריה ובעיראק, ברומניה-ומאחר יותר במרוקו, נדבקו מאות-אלפים בפסיכוזה המונית של-דודים לארץ המובטחת, ולא יכלו-לשער עד כמה גדול הפער בין ארץ-זבת חלב שבדמיון לבין הקיום-המגול שנכפה עליהם. פרג' פרי, לימים "פוטו פרג" המיתולוגי, מסכם בדם לבו את מה שאירע-ליורדים מן הספינה: "אמרו, תעיש-תחי) מדינת ישראל, ופתאום-באים עם פומפה של פליט, שופכים-עליהם פודרה". זה לא מערכון עבש-של הגשש החיוור, זו הפרקטיקה-הזוועתית של ריסוס העולים בדי-דיטי, המפגש הראשון של כולם, אשכנזים ומזרחים, עם כל טוב-הארץ. משם הדברים רק הסתככו. הצפייה בפרק הראשון של "מעברות" מלווה בחשש — מה כבר